

Urednik izdanja
Tea Jovanović

Naslov originala
Anne Griffin
WHEN ALL IS SAID

Copyright © 2019 by Anne Griffin
Copyright © ovog izdanja *Dereta*, 2021

En Griffin

NA KRAJU
BALADE

Prevod sa engleskog
Milica Cvetković

Beograd
2021
DERETA

Za Džejmisa i Adama

TRAŽI SE:

Zlatnik iz doba Edvarda VIII, 1936.

Spreman sam da platim i najvišu cenu. Prihvatam ga u svakakvom stanju.

Napišite traženu sumu Tomasu Dolardu
Fenel vej 3, London

Iz odeljka malih oglasa *Časopisa međunarodnih numizmatičara
entuzijasta*
maj–jun 1977. broj 51

1.

18.25

Subota, 7. jun 2014.

Bar hotela *Rejnsford haus*
Rejnsford, okrug Mit, Irska

Čini li se to meni ili su barske stolice ovde sve niže? Možda je to zbog skupljanja. Kad čovek ima osamdeset četiri godine, može ga to zadesiti, kao i malje u ušima. Koje je sad doba u Americi, sine? Jedan, dva? Pretpostavljam da si zalepljen za onaj laptop, pa kuckaš u rashlađenoj kancelariji. Naravno, možda si i kod kuće na tremu, u fotelji s klimavim rukohvatom, i čitaš svoj najnoviji članak u novinama za koje radiš, kako se ono zvaše...? Gospode, sad ne mogu da se setim. Svejedno te vidim lica naboranog od brige, kako se koncentrišeš dok Adam i Katriona larmaju u pokušaju da privuku tvoju pažnju.

Ovde je tiho. Nijednog bukača. Samo ja u svojoj usamljenosti, pričam sâm sa sobom, lupkam do besvesti po šanku očekujući prvi gutljaj. To jest, ako ga se uopšte dokopam. Kevine, jesam li ti ikad pominjao kako je moj otac sjajno lupkao prstima? Lupkao je po stolu, po mom ramenu, po svemu na šta je mogao da spusti kažiprst, ne bi li nametnuo ono što ima da kaže i dobio zasluženu pažnju. Moj kvrgavi kažiprst nije izgleda tako talentovan. Ne može da privuče ničiju pažnju. Mada nema čiju pažnju ni da privuče, osim one na recepciji. Još kako zna da sam ovde, ali me uspešno ignoriše. Ovde čovek može da umre od žeđi.

Naravno, do guše su u pripremama za Sportske nagrade okruga. Za ove iz Rejnshforda bio je svojevrsan uspeh to što su ugrabili organizaciju proslave od Dankašela s dva hotela. To je uradila Emili, upravnica, ili bolje da kažem vlasnica, žena vrlo sposobna da rečima svakog ubedi u užitke ovog mesta. A nije da sam ja doživeo mnogo toga svih ovih godina. Svejedno, sedim ovde. Imam svoje razloge, sine, imam svoje razloge.

Treba samo da vidiš ogromno ogledalo preda mnom. Golema stvar. Prostire se celom dužinom šanka, sve gore do niza alkoholnih pića. Nisam siguran da je iz prvobitne kuće. Mora da su desetorica morala da ga dižu. Prikazuje kauče i fotelje koji stoje iza mene i čekaju zadnjice koje se ovog časa uvlače u svoju kitnjastu odeću. A tu sam i ja, u uglu, kao glupa budala koja ne sklanja glavu iz kadra. A kakva je samo ta glava. U poslednje vreme se ne ogledam često. Dok je tvoja majka bila živa, valjda sam se donekle trudio, ali kakve sad veze ima? Teško mi je da se pogledam. Ne podnosim sad da vidim onu oštrinu, znaš na šta mislim – zar nisi s godinama dovoljno trpeo od nje.

Svejedno. Čista bela košulja, uštirkana kragna, ni traga nekoj marnoj mrlji. Džemper, onaj zeleni koji mi je tvoja majka kupila za Božić pre nego što je umrla, odelo i cipele uglancane do visokog sjaja. Da li ljudi još uopšte glačaju cipele, ili samo ja koristim tu veštinu? Sejdi bi se dabome ponosila. Primerak muškarca koji je dobro ispao. Osamdeset četiri godine i još mogu da se pohvalim kosom na glavi i obrazom sa čekinjom. Gruba je, doduše – gruba. Ne znam zašto se trudim da se svakog jutra obrijem kad je ona u vreme ručka već kao čelična četka.

Znam da svojevremeno nisam bio ono što se može nazvati lepim, ali sve što mi je išlo u prilog odavno je nestalo. Koža mi izgleda kao da je u nekakvoj trci nizbrdo. Ipak znaš šta? Još imam glas.

„Morise“, govorila je tvoja baka, „tim svojim glasom mogao bi sante leda da topiš.“

I dan-danas je kao violončelo – dubok i gladak. Tera ljude da obrate pažnju. Jedan povik onoj što se pretvara da je zauzeta na recepciji, pa bi se pojavila i brzo mi punila čašu. Ipak je bolje da ne izazivam više nevolje nego što je potrebno. Kasnije treba da obavim posao i preda mnom je duga noć.

Evo opet onog vonja. Voleo bih da si ovde da ga osetiš: sredstvo za čišćenje. Sećaš li ga se? Svake subote je cela kuća mirisala na njega. Bio je to dan kad tvoja majka čisti. Njegova sladunjavost bi mi doprla do nosa čim uđem na zadnja vrata. Ostatak večeri bih kijao bez prestanka. A petak, petak je bio dan za poliranje podova. Dašak voska, domaćeg pomfrita i dimljenog bakalara grejao mi je srce i terao me da se smešim. Marljivost i hrana na stolu – dobitna kombinacija. Ne čuješ više često ni da ljudi i dalje poliraju podove. U čemu je štos, pitam se.

Konačno na vrata iza šanka ulazi neko da me izbavi bede izazvane žeđu.

„A, tu si“, kažem Emili, oličenju lepote i delotvornosti. „Stigla si da me poštediš sramote da sâm uzimam piće? Čak sam pomišljao i da odem tamo da zamolim Gospođicu Korisnu.“

„Dakle, stigla sam tačno na vreme, gospodine Hanigane“, kaže s naznakom osmeha, pa spušta gomilu papira na pult i proverava telefon što stoji odgore. „Ne želimo da svojim šarmom uznemirite osoblje.“ Diže glavu da me pogleda, a oči joj načas zasijaju pre nego što se ponovo zagleda u ekran.

„Baš lepo. Čovek dođe na mirno piće a evo šta ga dočeka.“

„Sad će Svetlana. Upravo smo održali kratak sastanak o večerašnjem događaju.“

„Pa, pravi si Majkl O’Liri.“

„Vidim da ste lepo raspoloženi“, kaže i dolazi do mene, sad mi posvetivši punu pažnju. „Nisam znala da dolazite. Čemu dugujemo ovo zadovoljstvo?“

„Ne javljam se uvek unapred.“

„Ne, mada to ne bi bila loša zamisao. Mogla bih osoblje da stavim u stanje pripravnosti.“

Evo ga – onaj osmeh, izvijanje usana, tako slatko kao velika kašika šlaga na parčetu toplog tarta s jabukama. I one oči što svetlucaju od znatiželje.

„*Bušmils?*“, pita i pruža ruku da uzme čašu.

„Neka bude boca crnog piva, da me pokrene. Samo ne iz frižidera.“

„Da vas pokrene?“

Zanemarujem brigu koja se potkrala u njenom glasu.

„Hoćeš li mi se kasnije pridružiti?“, pitam.

Zastaje i dugo me gleda.

„Je li sve u redu?“

„Samo piće, Emili, to je sve.“

„Znate da sam uspjela da dobijem Nagrade okruga?“, pita podbočivši se. „Da ne pominjem tajanstvenog važnog posetioca koji je rezervisao boravak. Sve mora biti savršeno. Suviše sam se trudila za ovo da bih...“

„Emili, Emili. Večeras neće biti iznenađenja. Samo želim da sedim i popijem piće s tobom. Obećavam da ovog puta neće biti ispovedanja.“

Pružam ruku preko šanka kao ponudu garancije. S obzirom na prošlost, ne zameram joj na nepoverenju. Gledam kako osmeh nestaje. Nikad nisam tebi i tvojoj majci do kraja objasnio onaj posao s Dolardovima, je li tako? Pretpostavljam da se večeras delimično o tome radi.

„Sumnjam da će biti zatišja“, kaže ona dok sad stoji ispred mene i još me podozrivo gleda, „mada ću pokušati da vam se vratim.“

Malo se saginje i spretnom rukom uzima bocu dobrog piva s krcate police dole – čovek mora da se divi uredno naređanim bocama, sa izvikanim etiketama ponosno okrenutim spreda. Emilin rad. Ona vodi dobro uređenu predstavu.

Sićušan mlad stvor nailazi na vrata i pridružuje joj se.

„Sjajno“, kaže joj Emili. „Prepuštam ti ovo mesto. Evo, daj ovo tamo gospodinu Haniganu pre nego što se onesvesti. A vi“, nastavlja upirući divan dugačak nokat u mene, „budite dobri. Svetlana je nova.“ S tim upozorenjem podiže ono po šta je došla i odlazi.

Svetlana uzima bocu, nalazi otvarač pod šankom uz malu pomoć mog uprtog prsta, spušta piće i čašu pred mene pa žurno odlazi u udaljen ugao. Sipam malo dok kremasta pena ne stigne do vrha nagnute čaše pa je spuštam da se slegne. Obazirem se oko sebe pa razmišljam o ovom svom danu, ovoj godini, zapravo o ove dve godine bez tvoje majke, pa osetim umor i, ako ću iskreno, strah. Rukom opet prelazim preko čekinje na bradi dok gledam kako pena lebdi. Zatim iskašljem i izgrokćem brige iz sebe, sine, povratka nema. Povratka nema. Levo od mene, kroz izlog koji dopire do poda, gledam kako prolaze automobili. Prepoznajem poneki: audi A8, to bi bio Brenan iz Dankašela, vlasnik cementare; škoda oktavija bez leve ratkapne biće Mika Morana. Pred novinarnicom je parkirana Levinova krntija. Prastari crveni ford fijesta. Veliko mi je zadovoljstvo da se parkiram na tom mestu kad god je prazno.

„Ne možeš tu da staješ, Hanigane“, povikao bi on isturivši glavu kroz prozor kad se vrati odande gde je već bio. „Ne može se od mene očekivati da cimam isporuke gore-dole po gradu, zar ne?“ Ludački bi klimao glavom s gustom divljom kosom dok stoji pored mene i zakrčuje grad. „Zar ne vidiš znak? Nema parkiranja ni danju ni noću.“

Ja bih se, naravno, naslonio na njegov zid i čitao novine. „Samo polako, Levine“, rekao bih i jako zašuštao novinama, „bilo je hitno.“

„Da li se kupovina jutarnjih novina sad smatra hitnim slučajem?“

„Uvek mogu to da obavim i na drugom mestu.“

„Ma nije valjda, Hanigane. Ma nije valjda.“

„Čujem da novinarnica u Dankašelu sad ima i aparat za kafu.“

„Onda možeš i da pomeriš glupi džip kad kreneš tamo.“

„Nisam ja od onih što piju kafu“, kažem pa otključam vrata da-ljinskim i uđem i ubacim menjač u rikverc.

Sve se zasniva na jednostavnom, sine, na jednostavnom.

Izgleda da je kraj smene kupaca. Ruke mašu, sirene trube. Vozački prozori spuštene i istureni laktovi za poslednji razgovor pre odlaska kući punih prtljajnika i pred večer provedeno pred TV-om. Neki od njih mogu opet izaći, svakako, preobraženi u sjajnim stvarima. Željni da prikažu novu odeću i frizure.

Dižem čašu i opet dolivam, spreman za poslednje odmaranje pene. Prstima s tamnim okorelim naprslinama lupkam po čaši da ubrzam sleganje. Pogledam još jednom u ogledalo, podignem čašu sebi u odrazu i progutam prvi blaženi gutljaj.

Nema ničeg boljeg od kremaste punoće čaše crnog piva. Hrani telo i masira glasne žice na putu dole. Još jedan podatak o mom glasu jeste da se zbog njega činim mlađim. O da, preko telefona ne odajem da imam stotinu umornih bora ili zubnu protezu koja radi po svome. On izigrava finog stvora, uvaženog i lepog. Čoveka na kog treba računati. Što se toga tiče, to nije netačno. Ne znam od koga sam to nasledio – jedini sam u porodici koji je blagosloven tim darom. Tako sam i privukao one agente nekretnina koji nisu iz našeg grada; nije baš da ih je trebalo mnogo ubeđivati jer je naša farma na odličnoj strani granice između okrugâ Mit i Dablin, na čemu nam svi zavide.

Samo što oni momci sa otmenim kravatama i u sjajnim cipelama nisu mogli da se nadive kad sam im rekao koliko se zemlja prostire; klimali su glavama kao oni psi na zadnjem prozoru nećijih kola. Budi siguran da sam ih namučio. Neće niko uzeti od mene novac dok ne zaradi i poslednju paru. Prošetao sam ih uzduž i popreko po zemlji dok više nisu raspoznavali boju cipela. A ne znaš ko je bio željniji da zaključni posao. Niko od njih se ne dá lako preveslati, kako je govorio moj otac. Na kraju sam izabrao jednog, Antonija Fabela, da proda moje malo carstvo najvećem ponuđaču. Morao je biti on – ne zato što je na mene ostavio utisak svojom slatkorečivošću, što se toga tiče nisu se razlikovali jedan od drugog. A ne ni zbog lukavo iskrivljenih usta; jednostavno zbog toga što se zove isto kao tvoj stric Toni. Mrtav je već sedamdeset godina a ja ga i dalje idealizujem. Mladi Entoni se pokazao kao ispravan izbor, nije stao dok nije prodao kuću i sve

za moćnu sumu. Sinoć sam je zatvorio, kuću. Godinu dana sam pakovao sobu po sobu. Svakog dana pomalo. Stavio sam ime na svaku kutiju kako bi ti znao šta je šta: Moris, Sejdi, Kevin, Norin, Moli – njena je najmanja. Sve to tovarjenje i tegljenje me je ipak skoro ubilo. Da nije bilo mladih momaka koje je Entoni poslao, uopšte ne bih uspeo. Teško ću se sad setiti njihovih imena, Derek ili Des ili... svakako i nije važno? Uglavnom sam se pretvarao da pomažem; više sam bio režiser operacije. Oni su bili sasvim sposobni; u današnje vreme to ne očekuješ prečesto od omladine.

Ono osnovno sam zadržao sve do jutros, kad je Entoni odneo i poslednju kutiju u kola. Kevine, bilo je čudno što se svega oslobađam. Za najmanju od poslednjih kutija na njegovom suvozačkom sedištu nisam bio spreman. Nije da je u njoj bilo nečeg dragocenog, samo bokal za vodu, radio, nešto moje odeće, pribor za brijanje, jasno ti je. Preostalo sam ubacio u iznajmljen kontejner. Poslednje sam izbacio *Mitske hronike*. Nikad nisam bio bez *Mitske hronike* zbog mesnih pijačnih novosti i rezultata Irskog sportskog udruženja, iako sam u nedelju odgledao utakmice. Najviše su me interesovale lokalna i okružna takmičenja. Mora da je bila šestomesečna količina novina naslagana pored mene na kauču, na kraju u veliku naherenu gomilu. Naravno, nikad mi to ne bi prošlo dok je Sejdi bila ovde. Ipak, kad ih lepo namestim, znaš, držale su mi čaj na odličnoj visini. Doduše bez naglih pokreta, iako za to nije bilo bojazni jer u poslednje vreme nisam hitro ustajao s kauča.

Entoni će uskladištiti kutije na nekom mestu blizu njegove kancelarije. Naš život sad je u Dablinu – teško mi je i da poverujem. Važne ostatke imam kod sebe. U unutrašnjem džepu na grudima mi je novčanik, nalivpero i nešto papira za beleške, zbog moje rastuće zaboravnosti. U spoljnom imam ključ hotelske sobe, težak i masivan; očevu mrku i crnu lulu na koju nikad nisam pušio, mada sam je uglačao do visokog sjaja i glatkoće upornim trljanjem palcem; nekoliko fotografija; nešto recepata; naočare; vrećica tvoje majke za ukosnice; telefon i pokoja gumica, spajalica i zihernadla – nikad se

ne zna kad ti mogu zatrebati. A tu je naravno i tvoj viski, sklonjen od pogleda kod mojih nogu, uvijen u kesu iz *Danove radnje*.

Pitaćeš se šta je s Menjačem, psom. Čistačica Bes ga je uzela. To će možda potresti Adama i Katrionu. Znam da su voleli da se igraju s njim kad doputuju kući. Oni s povocima i on koji nikad ranije u životu povodac nije ni video. Svejedno bi to milostivo prihvatao i išao tako vodan onih oko nedelju dana dok ste ovde. Nežniju dušu nigde nećeš naći.

Sećaš li se svoje majke kad sam ga doveo? No svakako si tad već odavno otišao. Ona će: „Ne možeš to siroto biće nazvati Menjač“, a dobio je ime jer je celim putem do kuće glodao menjač u kolima.

A ja sam rekao: „On sigurno ne mari.“

Bio je to prvi i jedini put kad je bio u kući. Poslednjih meseci sam ostavljao zadnja vrata otvorena u pokušaju da ga namamim. Nevoljno bi prešao prag u zadnji hodnik, proturio glavu na kuhinjska vrata, tek da mi stavi do znanja da je tamo. Dahtao je i iščekivao nešto. Nikakvo nagovaranje uz komad šunke ili čak mastan režanj slanine nije mogao da ga pokrene. Voleo bih da je sedeo sa mnom dok gledam TV, ili čak samo ležao pod stolom dok večeram. Ipak nisam mogao da ga pomerim. Pretpostavljam da, pošto godinama nisam prezao od toga da zamahnem štapom na njega, nije hteo to da rizikuje. Na kraju je samo ležao i spavao na blatnjavom otiraču, uspavljivao se slušajući prigušene zvuke mog života.

Bes je onog dana kad je došla po njega pvela celu porodicu, muža i troje dece. Svi su stajali i smešili se jedni drugima, a ja sam se trudio da prikažem najbolju imitaciju osmeha, klimao sam glavom i pretvarao se da znam šta drugi govore. Oni su s Filipina; bar mislim, u svakom slučaju iz nekog inostranstva. Deca su malo skakutala po dvorištu s Menjačem. On je slušao, skakao i klizao se uz njih.

„Šta jede on?“, pitala je Bes.

„Sve što pretekne.“

„Pretekne?“

„Od večere.“

En Griffin
NA KRAJU BALADE

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korektura
Agencija Tekstogradnja

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prelom
Stevan Šormaz

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-403-7

Tiraž
1000 primeraka

Beograd, 2021.

Izdavač / Štampa / Plasman: **DERETA doo**, Vladimira Rolovića 94a,
11030 Beograd, tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078, **w w w . d e r e t a . r s**
KNJIŽARA DERETA, Knez Mihailova 46, Beograd, tel.: 011.26.27.934, 30.33.503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(417)-31

ГРИФИН, Ен, 1969–

Na kraju balade / En Griffin ; prevod sa engleskog Milica Cvetković. –
1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2021 (Beograd : Dereta). – 219 str. ; 21 cm
Prevod dela: When all is said / Anne Griffin. – Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-403-7

COBISS.SR-ID 44509961